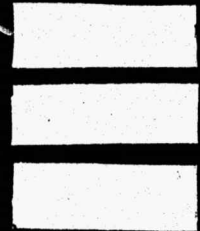

TTC

AJAKIRI

TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

SP. 20

Nr. 9.

1. veebruar 1931.

III aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hunt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, L. Raba, M. Suits, V. Taadler. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijaile 20 senti number, üksiknumbritel tellijaile à 25 senti.

Ärgem olgem mitte üksi sõna kuuljad, vaid ka sõna täitjad.

Meie kool töötab kaheteistkümnendat aastat. Kool, tänu koolijuhatajatele, õpetajatele ja iseteadlikule õpilaskonna enamikule, on õppetöös kui ka distsipliinis saavutanud täiesti rahuldavaid resultate. Selles ei ole kelgi, kes tunneb lähemalt meie õpistut, kahesugust arvamust. Seda võime konstateerida kui meeldivat tõsiasja.

Aga siiski — käsi südamele — kas on kõik meil täiuslikult korras, et võiksime puhata oma auga teenitud loorberei? Kahjuks ei. Nagu tõhus muinasjutt räägib meie Kalevilinnast Tallinnast, et ta kunagi valmis ei saa, nii ei saa ka ühe elulise kooli nõuded kunagi lõplikult rahuldatud; kunagi ei jõuta selleni, et võidaks ütelda: oleme jõudnud täiuseni, nüüd ei ole teha enam midagi, võib tulla kas või uputus.

Pisiasjade pärast võtan täna sõna, pisiasjade pärast, mis nõuavad alalist jälgimist, kohendamist, seadlemist. Kui hoone juures ei tehta alatasa kohendusi, parandusi, silumisi, võib kolossaalseim ja nägusaimgi ehitis muutuda ajajooksul inetuks; vastikuks, võib koguni kokku variseda — kõik ainult sellepärast, et ei peetud järjekindlalt silmas pisiasju. Katuse-auguke tuleb jalamaid kinni katta, muidu pääseb vesi maja määndama. Logiseva trepiastme asemele tuleb panna uus laud, muidu võib see inimese elu maksa. Kui ruumi ulatava nurga küljest pudeneb alati krohvi maha, tuleb pidev nirk varustada kaitselauaga. Kui süütuid pisiasju mitte tähele panna, võib neist kujuneda hädakohtlikke suurasju.

Meie kooli igapäevase jooksva elu korrahoidmiseks on tehtud aastate kestel suuri pin-

gutusi. Pole ala ega alakest, mida mitte ei oleks silmas peetud. Kõige kallal on tegeldud, tegeldud armastuse ja andumusega; on tegeldud nii, et ülesseatud nõuded ei tunduks ühelegi üleolevalt pealesunnitutena, ülearustena, ebaajakohastena, ebakultuurilistena; on tegeldud nii, et ülesseatud nõuded tunduksid loomuliku elu järeldustena; on sisse kasvatatud järkjärgult, nii et nad ei tundugi enam mingite nõuetena, vaid iseenesest mõistetavate ühiselu traditsioonidena. Meile on palju räägitud, palju heatahtlikult räägitud, palju heasoovlikult õpetatud, palju ikka ja ikka meele tuletatud, palju hoiateldud. Tuletagem meele iganädalasi esmaspäevi, neljapäevi, eriti aga laupäevi; tuletagem meele algus- ja lõpuaktusi koolis, pooleja veerandaasta kogumisi koolisaali; tuletagem meele koolijuhataja, ta abi, klassijuhatajate, õpilasvanema ja korrapidajate alatise kõnelusi — ja pilt on selge. Kas on kellelgi olnud nende kõneluste puhul mingit vihavaenu kõnetlevate vastu, kas on kõnelnud sellepärast, et üks on teisest võimupiiridelt üle? See on selge, et mitte sellepärast. Kooli korrapärase elu arendamise ja säilitamise huvides on tehtud seda. On tehtud sellepärast, et pisiasjade lohakusse jätmisest ei sügeneks soovimatuid suurasju.

(Ja kui minagi siin sõna võtan, siis teen seda neilsamul põhjusil.)

Ent kõigest hoolimata märkame siiski puudusi siin-seal, märkame logisevaid osi kooli keerulises mehanismis; märkame pisiasju, mis ei ole igakord nähtud juhtumil õieti mitte midagi, kuid mis tunnistavad siiski väärtatunud

ebanähtustest loomulikkude asjade käigus, ebanähtustest loomulikult funktsioneerivas organismis; märkame selliseid asjakesi, mille täitmise vastu ei tule kellelgi mõttesegi vaielda.

Tulgem arutlustelt faktide juure.

Võtame näiteks kas või saalikogumise, saalisseismise. Kas ei ole kõigil selge, et kui 500-päine hulk kogub ühte ruumi, et siis pisem kui kõnelus, pisem kui rahutus, pisem kui segelemine üksikute poolt on rikkunud üldise hea korra, üldise harmoonia, üldise kultuurilisuse-tunde, üldise pühalikkuse- ja tõsiduse-tunde, mis peab valitsema niisil erakorralistel hetkedel, nagu see on loomulikult ja vastuvaidlematuks traditsiooniks? Ometi ei tule kellelegi mõttesegi väita, et see neil juhtumisel peaks olema teisiti. See on iseenesest mõistetavalt selge, kuid siiski patustatakse selle vastu.

Teiseks näiteks võiks võtta klassikogumise. See ei sünni kaugeltki korrapäraselt. Paljudki venivad (andestage: see sõna on küll vulgaarse maiguga, kuid tabav), aga mitte ei lähe omil loomulikel jalul. Üksikuid tilgub ebasobivate vabandustega ka veel siis juure, kui tunniandja on juba klassis. Eks ole see logisemine selles pisiasjas kõigile selge, kuid sallitakse seda siiski.

Edasi võiks mainida püstitõusmist õpetaja klassi ilmutamisel. On tõsi, et enamik tõuseb viisakuse kohaselt. Kuid ennäe! Seal istub alles üks, kaks, kolm, enamgi. Tõusevad siis nagu vastu tahtmist, kuna siin-seal hakkavad teised juba ühekaupa istmeile langema, nagu oleksid nad väsinud pooleminutilise seismisest. Sageli jätkub kõnelemine ja segelemine edasi ja taltub alles õpetaja meeletuletamise järele.

Alatiseks nähtuseks on tundide vaheaegadel lugemine, klassi kippumine ja klassi uste taga valvamine, liigne käratsemine saalis ja koridores, rühmiti (käsit kinni hoides, mõnikord ka kaelastikku) liikumine, käidavate kohtade sulgemine, tähelepanematus õpetajate ja võõraste vastu, akendel vahtimine jne. Kes aga juhtub kuulma seda kära ja nägema seda möllu, mis on riiete võtmisel viienda tunni järel, sel olgu raudsed närvid ja terasest küljekondid.

Et jutt on pealisriiete võtmisest, siis ei tohiks kuidagi jätta mainimata väärnähtust, mis on seega ühenduses ja tikub viimasel ajal maad võtma; nimelt võtavad mitmed oma pealisriided ja kalossid ja riieavad suurima südamerahuga alumisis klassiruumes; mõned, riieunud küll riidetoas, teevad tänava-ülkonnas veel reise õpperuumesse oma portfelli järele või jälle niisama — nähtavasti lusti pärast. On kõigile selge, et klassiruumes kalossides ja üli-riietes käimine on eeskätt ebahügieeniline; teiseks kõneleb see seltskondliku viisakuse vastu jämedamal kombel.

Raamatukogu kord on trükitud teatevihku, on ilmunud täies ulatuses kooli ajalehes, peale

selle trükitult välja pandud koridori, Õpilaspere-ruumi, raamatukogude juure. Kuid ikkagi ei näi sellest olevat küllalt, ikkagi tikutakse selle vastu eksima, eriti eesti keele ainekogus, mis on avatud igapäev. Hoitakse raamatuid pikka aega oma käes, kiputakse iseseisvalt kapi juure jne.

See ebanähtuste pisiasjade register võiks venida hoopis pikemaks, kuid hoidun meelega võimalikust loetelust, jättes tungimata viisaka tagasihoidlikkusega ka nendesse aladesse, millest veidi piinlik oleks lugeda trükitud tekstist, kuid millest teadlik-olek on kõigile avalikuks saladuseks.

Vihjaksin vaid veel mõnele haiglustele, millistena näivad olevat liialdunud tantsuhimu, daamilikkuse-tung, kunstlikkuse-tung, enese-unustamise-nõrkus pidudelt lahkumise tunnil, teretamisest põiklemine jne.

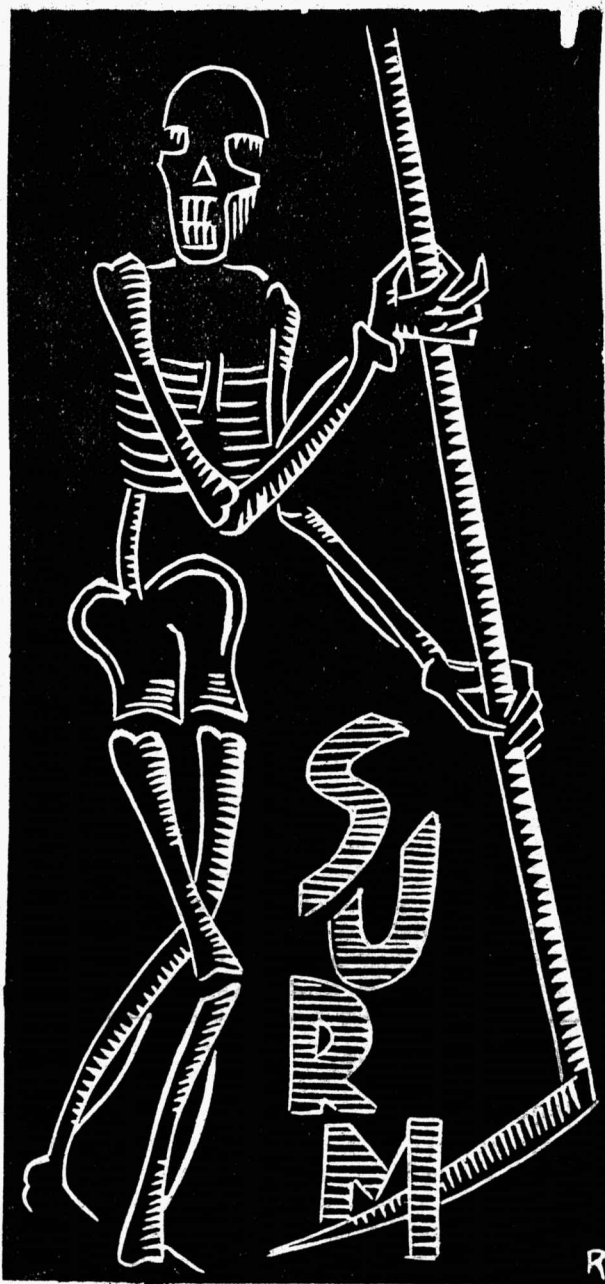
Jah, need on kõik ju pisiasjad, mille pärast veel korraga midagi kokku ei varise. Aegajalt aga küll, kui nendele ei pöörda tähelepanu.

Antagu õigus selles, et korraldused, mille vastu tihti eksitakse, on kaaluteldud elureeglid, tõsised ja tunnustatud pisiseadused, mis on sagedaste meeletuletuste tõttu luusse ja lihasse kulunud, on iseenesest mõistetavad vajadused igale kultuurinimesele, kes liigub teiste inimeste hulgas ega ela erakuna kuskil asustamata kolgas. Tunnustatagu, et need, kes neist elureegleist ei näi hoolivat, koostaksid ise niisamasugused reeglid ja nõuaksid nende täitmist, kui neil oleks kohustuseks seista korra loojate ja selle säilitajate kohtadel. Võetagu tõeks, et pisiasjadest koosneb üldpilt; mõni kriips viltu, mõni värvitoon teisiti — ja pilt on rikutud; teatagu, et väikestest rikestest mehanismis võib tekkida suurem vappumine masinhiiglas; organismis tekkinud ebanähtused sünnitavad teatud määrani jõudes palaviku, millele võib järgneda ka tõsine haigus ja suuri pingutusi nõudev ravimine. On tõsiasi, et pisiasjade pisilasi on kergem ravida nende algstaadiumis, ja seepärast ärgu olgu kellelegi üllatusiks, kui nende pisilaste pillerkaari sekka tilgutatakse mõrkjat, kuid tervendavat rohtu, kuni pisilased on hävinenud.

Meie oleme palju kuulnud, oleme palju ilusat, head, südamlikku, tõsist, elulikku ja vajalikku kuulnud. Oleme kuulnud palju kõnelusi proovitud elureegleist, nad on saanud igapäevasteks tõsiasjadeks, liiguvad meie ümber, tulevad jälle meie ligi, kui nad vähekeseks on kaugenenud, on meiega ja meie seas, kuid ärgu unustatagu kunagi, et niikaua ei ole need elureeglid veel meie reeglid, kui meie ei käse endid sõnaga:

„Ärgem olgem mitte üks sõna kuuljad, vaid kaks sõna täitjad!“

Alter ego

Taevas löömas alalistest tulekahjudest. Tontlikult kerkisid mustavad ahervared valgest lumest, millel lebasid tapetute kylmad laibad, klaassilmad kaet jäätisega. Näljased linnud täitsid taevaalust võika kisaga. Surm lasus igal pool.

Hävitati viimsed elanikud männimetsamäel.

Neid oli kolm: ratsahobustel, kiivritega, mõõgul kylmand verepiisad. Päälik, metsiku välimusega sõdur, ratsutas een.

Nad otsisid põgenejaid, tapsid iga vaenlase, naise ja lapse, kes neile kätte puutus.

Tihe lumi neelas hobuste jalaastumised. Männi lõhn ärritas ninasõõrmeid.

Yle kõige aga laotus painav vaikus, saadet pimedast ööst, mida kaugellõõmav tulekahi ei suutnud valgustada.

Keegi käis puude vahel kuulmatuil sammel.

„Surm!“ ytlas päälik, tõmmaten hobust ratsutist.

„Ta on igal pool!“ vastas üks sõdureist.

„Ja meie ta sulased!“ naeris kolmas.

Selsamal ajal tõusis yhe vana männi ladvast lind lendu.

Een vilkus puude vahelt nõrk valguskumana: nad olid eesmärgil. Nad söitsid, mõõku tupest tõmmaten, maja juure, mis seisis lagedal.

Maja oli väike. Ta aknaid katsid jäälilled.

Päälik hüppas maha hobuse seljast ja koputas mõõgapäraga uksele. Keegi ei avanud. Ta karjus: „Avage uks!“ Siis avanes uks ja päälik kadus majja. Kaaslased jäid ootama, mõõgad löögivalmis yles tõstet.

Korraga kuuldus seest pääliku karjatus. Pragisesid männioksad: must lind laskus puu otsa, maja lähedale.

Pilve tagant ilmus kuu. Varjud hyppasid metsa ja kõik sai nähtavaks, mis oli platsil. Siis äkki avanes uks ja välja tormas päälik. Kuu heitis kollaka varju ta näole.

„Surm!“ oigas ta, kukkuden lumme.

Kraaksuden tõusis must lind lendu, tiirelden yhe kaaslase pää kohal. Metsikult hirnus hobune, haavat kannustest, ja kihutas noolena läbi metsa. Oks löi mehel kiivri pääst. Mõök kadus. Ent must lind tiirles endiselt ta pää kohal. „Sõidan võidu surmagä. Asjatult põgenen!“ mõtles mees.

Een harvenes mets ja kaugel vilkusid laagri tuled. Vahun kihutas hobune yle välja loitvate tuled poole. Laager oli lähedal ja mehen tõusis julgus. Korraga komistas hobune maasla-

tuli asjata otsida loogikat ja dispositsiooni. Peahuviala oli pöördud laulule ja muusikale, mida õppis muusikakoolis nii gümnaasiumis viibides kui ka selle lõpetamise järele. Annab praegu muusikatunde. Aitas oma lauluanniga vahel teha näitlikuks õppetundi, kui oli tarvis demonstree-rida luuletise ilusate sõnade kõrval ka kaunist viisi. — Ta naiselik loomus igatses perekonna-elu idüllil ja abielu-õnne. Alul seiras rohkem elatanud elukaaslas, kuid hiljem abiellus külalt noore tudengiga korp. „Liviensis'est“. Praegu õnnelik naine, hellitab oma noort tütrekest.

Marie Jürgens (Vb) — Tartust. Punapalgeline, õrna jumega, meeldiv, rahuliku iseloomuga, tasa ja targu, nägematult ja kuulmatult toimiv õpilane. Niisamuti nägematuks ja kuulmatuks suuremale seltsile on ta jäänud ka pärast koolist lahkumist.

Wilhelmine Kakku (Vc) — Rāpinast. Ka punapalgeline; seejuures blondjuukse-line, lüheljas plika. Tarvilisel määral elav, kiire-sõnaline, ruttu-eageeriv, asjalik, selge peaga. — Kuuldavasti on maal mehele läinud.

Hilda Klaos (Vb) — Tartust. Sellest perekonnast on olnud meie koolis kolm õde; vanem lõpetas 1923. a., kõne all olev oli keskmine, ja noorem — väga elava loomuga — ei jõudnudki lõppklassini. Üksteisest õige erinevad iseloomud. Hilda Klaos oli kahvatu, väsinu võitu näoga, laiade kahus lokiidega, keskmise pikkusega. Elas näiliselt nagu unieli; kui teda aga aratati, andis päris huvitavaid, iseseisvaid vastusi; siis aga vaibus jälle isendasse; kas teeskles närvilikkust või oli närvilik. Õppimises maadles järeleksamitega, pidas võitlust 3—saavutamise, millised nähtused johtusid kahtlemata ta iseloomust, mitte andevaeasusest. Kuid kõige selle unieli värvukatte all ei suutnud teda päästa miski abinõu tunnis jutlemisest ja kurameerimisest — Klaos'te sissesündinud kalduyustest. — Pärast kooli praktiseeris lühemat aega Ühispangas.

Marta Kõnna (Vb) — küllalt välgas preili, andekas, kuid õpinguis ainult rahuldavalt jõuduv. Erna Elgi lahutamata sõber. Armastas iseäratseda, kuid mitte lugupidamist võitvalt. Tung seigelda püsivalt veres. — Praegu Tallinnas.

Ella Kruus (Vb) — vaikne maalaps, õpet. Kruus'i hõimkonnast. Tuli Otepää gümnaasiumist ja viibis lühemat aega siin. Tema iseloomu üle ei ole nende ridade kirjutaja pädev otsustama.

Freda Kullak (Vc) — Tormast, taluperemehe tütar. Keskmise kasvuga; ses suhtes kolmest meil lõpetanust Kullak'ust nigelaim. Ka puudus ta iseloomus teistele Kullak'utele omane tarmukas eneseteadlik joon; vähemalt ei avaldanud ta seda. Õige nobe õppima, ent saavutas keskpäraseid resultate. — Elu-praktilise inimesena otsis koha endale Mustvee Ühispanka, kus töötab tänaseni.

Leida Kuppits (Vb) — Tartust, Liiva tänavast. Mustlase eksootilist jumet, verd, temperamenti, trotsi, boheemlust. Käis läbi kõik avaldus-pügalad jääkülusest vulkaani tulisuseni, raevutsevast vulgaarsusest salongi-peenutsemiseni, materdamisklatšist kehutava heldimuseeni. Oli raske mõista, kus lõppes ta loomulik vaist ja kust algas teesklemine. Alaliselt näis tormitsevat ta natuuris põrgu ja taeva ürgjõudude suri-muri. Kõige rahulikuma ja sõbralikuma vajumiseisukorra juures pahvatas ta ootamatult tuld täis, kui sai mõne ettevaatamatu pistekese osaliseks. Tüllil läks iga hingelisega, kuigi oli leplik ka kõikidega. Anded olid fenomenaalsed, kuid ta oskas nendega mängida lodevat ja hooletut, keskpärast ja ülihead õpilast. Kui aga tahtis, siis võis imet teha; kui aga tahtis!... Lõi joonistamistundidel ja vabal tahtmisel värviküllaseid, ilmekaid kompositsioone; kirjatööd olid kirjutatud ajuti detailideni viimisteldud kalligraafias, olid haruldaselt tuumakad ja loogilised, kuid kahjuks mitte alati; ingliskeel oli ta lemmikkeel, kuid ta võis sest õppeainest saada ka kahe ja järeleksami. Kord ja elukommē olid vahel koolist lendamiseni vedelad, vahel päris korralikud. — Koolist lahkunud, seikles siin-seal, otsides paika, kuhu võiks jääda kestmalt peatuma. Elas mõni aeg näitleja Liina Reiman'i juures, olles nähtavasti huvitatud näitekunstistki. Praegu üle aasta II diviisi staabis ametnikuks. Kuramaal on ta teiseks loomuseks, kuid seni pole jõudnud veel ühtki valitud õnnelikuks-õnnetuks teha.

Alter ego.

Keelenurk.

Yleskutse sõnade loomiselle.

Siamaani on siin esitet vaid valmis uusi sõnu. Nyd tahaks „T. T. G.“ lugejaid tõmata aktiivsemalle osavõtule meie sõnastiku rikastamise tegevusest. Seepärast avaldame siin lugejaille yleskutse katsuda ise luua uusi sõnu.

Iga kordaläinud uue sõna eest maksab allakirjutanu 500 senti.

Vajatakse nimelt uusi sõnu esmajoones järqmiste mõistete väljendamiseks, mida siin osalt

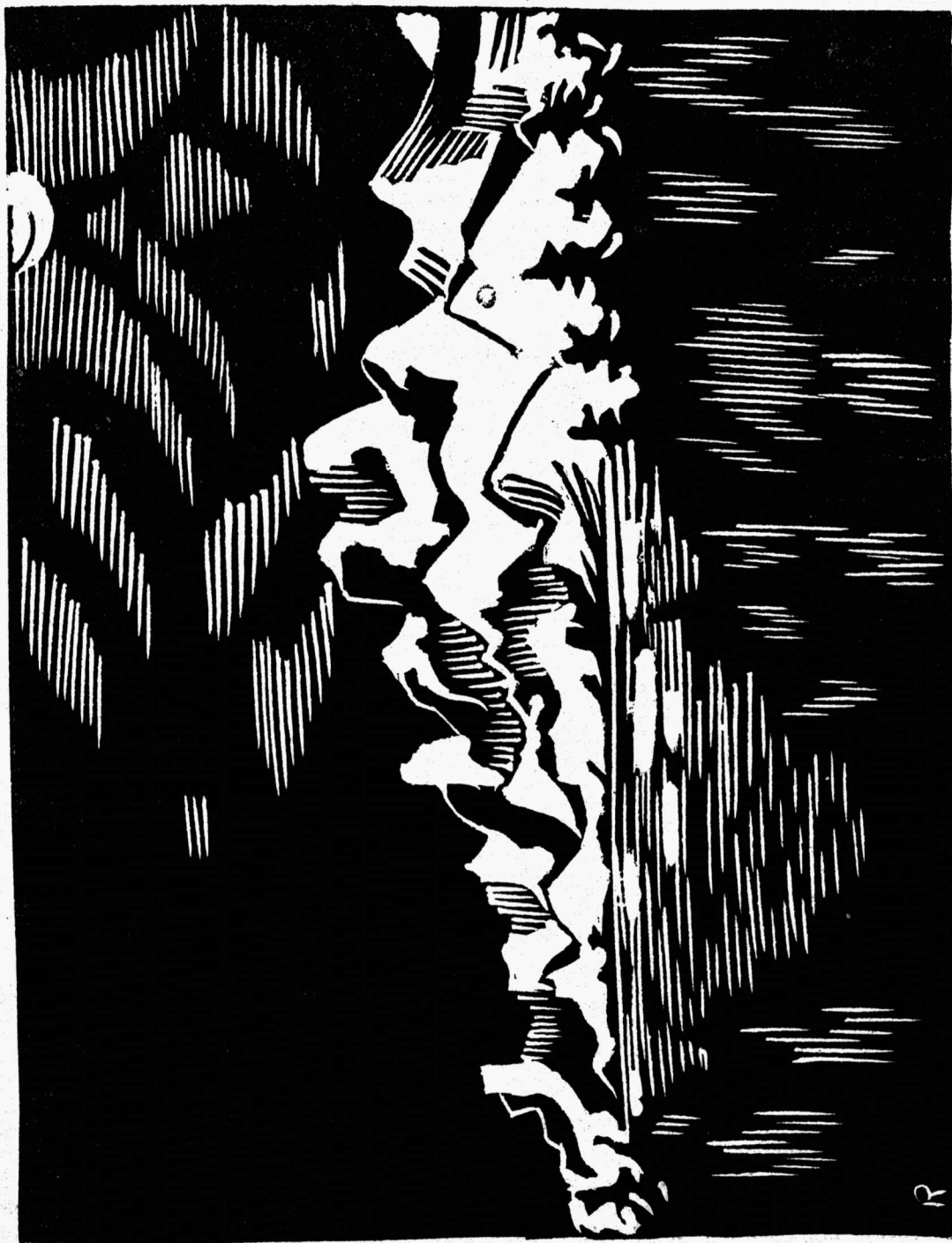
tuleb osutada võõrakeelse (saksa või inglise) sõnaga.

1. Saksa „nachtsichtig, milde“, ingl. „indulgent“, s. o. valju, nõudliku, range vastand. Loodav sõna sobiks olla e-lõpuline (nagu „selge, kange, nilbe, hele“).

2. Saksa „Ruhm“, ingl. „glory“, sest eesti „au“ ei vasta hästi sellele mõistele. Selleks tuleb luua uus eri sõna.

NB!

Kõigi „T. T. G.“ järgmise (10) numbril tellijate vahel loositakse välja 20. veebr. väärtusliku sisuga, kallihinnaline, soliidvälimusega, 350-leheküljeline lääne-euroopa kirjanikkude antoloogia — BRUNO WILLE: DIE WELTDICHTER FREMDER ZUNGEN. Raamatut illustavad kunstrükk-pildid kriitpaberil (Bocaccio, Ariost, Tasso, Cervantes, Molière, Zola, Shakespeare, Byron, Dickens, Ibsen, Tolstoi).

00.

L. RABA.

3. Abielunaise tähendamikes, sest „naine“ tähendab yldiselt naisinimolendit ja käib iga täiskasvanud naise kohta. Sellest ajast saati, kui meil hyljati sõna „naisterahvas“ ja „naine“ astus selle asemelle, on abielus oleva naise (soome „vaimo“, vene „ženaa“) väljendamiseks eri sõna hädatarviline.

Kuid mitte ainult puuduvate, vaid ka „halbade“ sõnade asemelle, vähimalt kõrvale, tuleb meil luua uusi sõnu. Sellased halvad sõnad on kõige päält kahest-koosnevad sõnad, sest need on pikad ning lohisevad ja loovad sageli kohmaka, labase ja naiivse mulje. Eesti keel ei saa peenesti-harit keeleks, niikaua kui peab sääl läbi ajama teatavate kahest-koosnevate sõnadega. Mida rohkem me säaraste kahest-koosnevate asemelle ja kõrvale hangime yhe- ja erityvelisi vasteid, seda peenemaks ning jaunimaks (suursugusemaks) muutub eesti keel.

Niisuguseist „halvust sõnust“, mille asemelle tuleb katsuda luua uued yhtyvelised vasted, esitetaгу siin esialgu vaid järgmised:

Nimisõnad: puuvili, näovärv, muinasjutt, vanaisa, vanaema, aastaaeg, sydamevalu.

Verbid: ära minema, sisse tulema (sisse astuma), ära tundma, ette heitma, mahalaskma (pyssiga), välja andma (kirjandust, ajalehti), kallale tungima, kohut mõistma (saksa „richten“).

Ka mõned võõrsõnad on „halvad“, näit. järgmised, millede asemelle (või vähimalt) kõrvale tuleb leida uued eestikõlalised vasted, aga hääd, s. o. yhtyvelised ja võimalikult ka erityvelised: intensiivne, deklareerima, dikteerima (sest ka „ette ytlema“ on halb), tsiteerima, geenius, intuitsioon.

Uute sõnade loomine õpilaste poolt pole mitte täitsa võimatu asi. Seda tõendab see, et kaks uut sõna on õpilaste poolt loodud: „väisama“ (kylastama, visiteerima), kymne aasta eest yhe kommertskooli nõis-õpilase poolt ja „ryyv“ (tuleriit) yhe Tallinna keskkooli õpilase poolt, ja mõlemad sõnad on osutund häiks ning tarvituskõlvulisiks.

Lähemal ajal korraldab keeleringi keeleuuenduslaste ryhm yhe juhatus- ja õpetustunni, kus esitatakse uute sõnade loomise metoode ning vahendeid. J. h. A. Avik.

Kooli elu.

Direktor J. Roos'i

42 a. sünnipäev oli 22. I, millal õnnitleti hällipäeva-last tervitustega, lilled ja muude mälestusemete kinkimistega. Õhtul oli kutsutud õpetajad, lastevanemate esindajad, Õpilaspere vanem ja klasside vanemad direktori juure kohvile, kus istuti tükk aega koos üllas meeleolus. Peeti rida heasoovlikke lauakõnesid. Lahkuti kooskõlalise rahuldustundega.

Tartu vabastamispäeva aktus 13. jaan. 1931.

Tartu vabastamispäeva mälestamine on kujunenud ka meie koolis kauniks traditsiooniks. Vaikselt tuletame meele sõdur-kangelaste julgeid vabastamisretki ja püstiseismisega austame neid, kes tõid oma elu ohvriks kallile isamaale.

Aktusel esines hr. A. Pähn vaimuliku kõnega ja hr. E. Kimmel päevakohase ettekandega, toonitades, et mehed päästsid kord meie kodumaa vaenlasilt, ning naiste kohus on seda kodu nüüd kaunistada ja ehtida ilusaimate ehetega.

Aktus oli meeleoluline ja jättis sügava hardumustunde meie mõtiskellu. Aktust kaunistas Muusikaringi laulukoor.

T. T. G. Keeleringi vaidluskoosolek

15. jaan. 1931. a. kell 17.

Päevakord: 1) Avamine. 2) Ametlik keel ja keeleuuenduslik keel. Ref. hr. J. Avik. 3) Nüüdne eesti keel ja keeleuuenduse tarvilikkus. Ref. S. Vanamb IVb. 4) Läbirääkimised.

Koosolek oli väga ägedaiseloomuline. Vaidlustes mindi isegi isiklikuks.

Hr. Avik toonitab keele tähtsust rahvuskultuuriliselt ja mainib, et meil, Eestis, on kujunemas kaks keelt: 1) ametlik ja 2) keeleuuenduslik keel, millised tublisti erinevad teineteisest. Eriti silmapaistvad on morfoloogilised uuendused, kuid kaugelt suurem arv uuendusi on ortograafiliselt alalt, millised laiemale publikule aga otsekohe silma ei torka. Samuti on lahkuminekuid ka võörkeelsete sõnade hääldamisel. Hr. referent väidab, et võörkeelsed sõnad kaotavad oma kõla, kui rõhk viia esimesele silbile.

Lõppsõnas hr. referent loodab, et vabas võitluses keeleuuenduslik keel võidab, nagu see sündis ka Kreekas, Rumeenias ja Ungaris.

Seejärele asub refereerima S. Vanamb, kes räägib täiusliku keele tarvilikkusest. Õppiv noorsugu ei tohi soostuda vääritud keelenditega, mida väldiks keeleuuendus. Peame saavutama üldeuroopalise taseme. Keel loob rahvustunde. Keele iseärasused ja omapärasused on kujunenud keelt kõneleva rahva loomu omaduste mõjul ja kohaselt. Edasi esitab näiteid, mis parandavad keelt elu ja otstarbe kohaselt. Suurim puudus valitseb leksikaalsel alal, mispärsast peab sõnavara suurendamine veel hoogsamalt edasi arenema. Uusi sõnu saadakse mitmel viisil: võttes sõnatüvesid murdeist, soome keelest, teistest keeltest ja tuletades kunstlikult. Keeleuuenduse tarvilikkus avaldub neis hüvedes, mida ta toodab: täpsuses, rikkuses, ilus, kõlas, painduvuses.

Läbirääkimised kujunesid asjalikeks. Avaldati mitmekesiseid arvamusi: kas ametlik keel takistab keeleuunduse arenemist; mis on selle liikumise kiratsemises süüdi, kas kapitali puudumine või vastavate tegelaste tagasihoidlikkus.

Läbirääkimistel võtab sõna dir. Roos. Ta teeb etteheiteid keeleuundajaile, et miks nad ei võta üle mõne suurema kirjastuse ja ei avalda keeleuundusliku keelega teoseid. Seda ei saavat ju ometi keegi keelata. Kuid aina viheldakse: ei lubata, ei lubata! Meil peab ju olema üks kindel keel, seni kui keeleuunduslik keel pole veel küllalt kindlal alusel, et läbi lüüa.

Siis soovitab veel hr. dir. koolis ellu kutsuda keeleuunduslik rühm, ning ta oleks nõus haridusministeeriumile palve sisse andma, et rühma liikmed võiksid — ja peaksidki — siis keeleuunduslikus keeles kirjutama.

Seejärele võtab sõna prl. E. Jaska, mainides, et on tahetud keeleuundusele kalduda, on aga sageli takistatud. Näiteks kooliski. On vaid energia kulutamine koolis rääkida ja kirjutada keeles, mida hr. referent nimetab ametlikuks keeleks, ja väljaspool kooli tarvitada keeleuunduslikku keelt. Mis puutub aga keeleuundusse, siis see on vaid juba iseenesest toimuva keele muutumise tempo kiirendamine. On aga küsitav, kas selles on paremust, kui üks osa tõttab massist ette, ja kui on, siis kuivõrt. Kas tasub see ära energia kaotuse, mis kahe keele rääkimine tarvitab? Ja kas mass üldse jõuab järele?

Vaidlus muutub elavaks. Kuid see toimub peajasjalikult õpetajate vahel.

Läbirääkimiste alla oli võetud veel mõned punktid, milliste üle sooviti mõtteavaldusi kuulda, kuid et vaidlused pikale venisid, siis lõpetati koosolek kell 19,30.

T. T. G. Kirjandusringi üldkoosolek 22. jaan. 1931. a. k. 17.

Päevakord: 1) Avamine. 2) Keeleuunduslasrühma asutamise küsimus. 3) Keeleuunduste nimestik. 4) Omis asjus: a) Kirjandusringi liikmekaartide muretsemise viimse tähtpäeva määramine; b) Ringi raamatukogu juhatuse uue liikme valimine.

Koosoleku avab juhataja. Sellejärele asub hr. J. Aavik koosolijaid tutvustama keeleuundustega, millised arvab sobivat õpilasile. Enamikule ettepanekuist sai osaks häälteenamus; oli ka erapooletuid. Järgnesid mõlemapoolsed mõtteavaldused keeleuunduslasrühma asutamise üle. Otsustati jätta ellu keeleseksioon ja see uus koondis areneks ühes sellega. Vahe seisaks vaid selles, et uuesse koondisse kuuluvad õpilased võivad ja osalt peavadki tarvita keeleuunduslikke vorme ametlikult, s. o. kiritöis jne. Valiti neljaliikmeline õpilaskomis-

jon, kes võtaks vastu ja määraks kindlaks keeleuunduste nimestiku. Opetajasliikmena kuulaks komisjoni hr. Joh. Aavik. Komisjoni kuuluvad: M. Suits IVb, V. Märtin IVb, S. Vannamb IVb, J. Tõnisson Vb. Keeleringi juhatajaks jääb endiselt M. Suits IVb. Järgmine koosolek otsustati pidada järgmisel teisipäeval kell 6.

Lõppeks määrati Kirjandusringi liikmekaartide lunastamise tähtpäevaks 20. veebr. Kirjandusringi raamatukogu juhatusse uueks liikmeks valiti L. Schlossmann IVb, kuna L. Vannak IVc lahkus tervislikel põhjusil.

Koosolek lõppes kell 19.

Lehe toimetamise ajal 29. I korraldas Kirjandusring J. Mändmetsa mälestusõhtu, kus esinesid kõnedega õp. prl. E. Jaska ja end. õp. hr. O. Urgart.

Kunstiring.

Korraldas 27. skp. soome-õhtu. Kavavas oli:

1. Ajalooline ülevaade soome kunstist. Referent hr. J. Konks.

2. Klaverisoolo. Õpil. Mladova Va.

3. Callén-Kallela. Ref. M. Suits IVb.

4. Klaverisoolo. H. Hanson IIIc.

5. Deklamatsioon. A. Hurt IIIa.

6. Ringi laulukoori ettekandeid.

Enesekasvatuse-ring.

Korraldas 21. I. k. 17 usulise sisuga noorsoo-õhtu. Kõneles eesti ev.-lut. noorsoo sekretariaadi ülesandel Kanepi kog. õp. hr. F. Heiman teemil „Täielik elu“. Ettekande kõrval olid klaverisoolo ja Kunstiringi lauluk. laulud. Järgnenud elavaid läbirääkimisi juhtis õp. A. Pähn. Kõnelusi usuliste küsimuste üle otsustati jätkata 31. I k. 17.

Muusika- ja spordiring.

Endises suunas töötavad ja teotsevad Muusika- ja Spordiring. Muusikaring on lauluettekannetega esinenud ka väljaspool kooli (H. Treffner'i gümn.). Spordiringi naiskonnal on selja taga rida võite võistlusmängest ja sõprusmängest. Ringi tegevuse pikem kirjeldis eelmises „T. T. G.-s“ tõendab ringi intensiivset teotsemist.

Reaalteadustering.

Kuuldavasti kestavad klubiõhtud ja loodetavasti tulevikus ilusal talveilmal ei jää korraldamata ka mõni väike ekskursioonikene, mis oleks väga tervitatud ettevõtte kõigile.

Õpilaspere

esindus ei ole vahepeal koosolekuid pidanud, vaid valitsus jätkab omaette üldkorraldustöid. Hiljaaegu kinnitati õp.-nõukogus õpilaskorrapidajate märk (ringis täht K), mida kannavad nüüd juba mõnda päeva korrapidajad õpilased.

